

การศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน

A Study of Student's Service Mind Components

วีรยุทธ สาขามุละ¹,
วัลนิกา ฉลากบาง² และ บุญมี ก่อบุญ³
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร^{1,2,3}

Weerayut Sakamula¹,
Wannika Chalakbang² and Boonmee Koboon³

Sakon Nakhon Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: benzweerayut_4133@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 11 แหล่ง และระยะที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) จิตสาธารณะต่อสังคม 2) จิตสาธารณะต่อผู้อื่น และ 3) จิตสาธารณะต่อตนเอง โดยทุกองค์ประกอบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: จิตสาธารณะของนักเรียน; จิตสาธารณะต่อสังคม; จิตสาธารณะต่อตนเอง; จิตสาธารณะต่อผู้อื่น

* ได้รับบทความ: 12 กรกฎาคม 2567; แก้ไขบทความ: 18 ธันวาคม 2567 ; ตอรับตีพิมพ์: 25 ธันวาคม 2567

Received: 12 July 2024; Revised: 18 December 2024; Accepted: 25 December 2024

Abstract

The purpose of this research was to: study the components of service mind of students. This research used quantitative research by synthesizing the appropriateness of components by related documents and assessing experts. The research was divided into 2 phases: Phase 1: studied 11 sources that related documents, concepts, theories, and research. Phase 2: assessed the appropriateness of service mind components by 5 experts. The research instrument was a 5-point scale questionnaire. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of this study were as follows. The service mind and consists of 3 component 1) social public consciousness, 2) others public consciousness, and 3) self-public consciousness. This finding indicated that each of the service mind development of students was at the highest level.

Keywords: Student's Service Mind; Social Public Consciousness; Other Public Consciousness; Self-Public Consciousness

บทนำ

ปัจจุบันโรงเรียนมีปัญหาการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้นักเรียน จากแนวคิดในด้านการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เป็นผลให้นักเรียนบางส่วนไม่สนใจต่อการศึกษา สนใจแต่เรื่องของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาด้านการให้แบ่งปัน ปัญหาด้านความมีน้ำใจ ปัญหาด้านการเอาเปรียบผู้อื่น และปัญหาด้านการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูนิเวศน์ สีลากร (2563 : 285-296) ได้พบว่านักเรียนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะของจิตสาธารณะโดยนักเรียนยังขาดการรับรู้และความเข้าใจในการมีจิตสาธารณะจากภายในตนเองและการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม การจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนจะเป็นส่วนช่วยเติมเต็มให้กับนักเรียน นอกจากนี้จากรายงานการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาวิกฤตทางด้านจิตสาธารณะของเยาวชน โดยเฉพาะผลกระทบจากการขาดจิตสาธารณะต่อสังคม เมธาวิ จำเนียร (2561 : 113-121) พบว่า การขาดจิตสาธารณะต่อสังคมมีผลกระทบในทางที่เสียหายตั้งแต่ในระดับ บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชนและประเทศจนไปถึงระดับโลก เป็นความเสียหายที่เชื่อมโยงกันนั่นหมายถึง ถ้าขาดจิตสาธารณะต่อสังคมในระดับบุคคลแล้วก็จะเกิดความเสียหายไปจนกระทั่งถึงระดับโลกเลยทีเดียว การปลูกฝังและพัฒนาจิตสาธารณะจึงจะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็กและเยาวชน โดยมีสถาบันทางการศึกษาเป็นผู้กล่อมเกลาหล่อหลอมให้เด็กมีจิตสาธารณะ

สภาพการณ์ที่เด็กนักเรียนในโรงเรียนขาดความมีจิตสาธารณะประกอบด้วย ขาดการมีจิตสาธารณะต่อตนเอง จิตสาธารณะต่อผู้อื่นและต่อสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดการมีจิตสำนึกที่ดีที่จะคิดทำสิ่งต่างๆเพื่อคนอื่นและสังคม สิ่งเหล่านี้ถือเป็นตัวกัฏกร่อน เศรษฐกิจและความสมานฉันท์ในสังคม ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาในโรงเรียน เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท การลักขโมย ความเห็นแก่ตัว ถูกเหยียดหยามคนอื่นรวมถึงปัญหาการถูกเอาเปรียบในชั้นเรียน เพื่อให้เห็นสภาพการขาดจิตสาธารณะของนักเรียนที่ชัดเจนขึ้นจำเป็นต้องมีการศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักเรียน

จากเหตุผลต่างๆดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักเรียน ซึ่งผลวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนซึ่งจะนำไปสู่การเสนอแนวทางส่งเสริมจิตสาธารณะของนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเอกสารเพื่อศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน มีขอบเขตครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะ

การศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบจิตสาธารณะจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556), จิตรัฐกานต์ สบายจิต (2558), เกียรติศักดิ์ นิพวงลา (2559), เฉลิมภรณ์ อุ่นเรือน (2559), บุญทอง แก้วมณีวง (2560), อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2560), ยุวดี คำเงิน (2561), เกษสุตา พุทธะลา (2562), กิตติภาพ สารโสภา (2563), วิโรจน์ เฉลยสุข (2564) และ มนูญพงษ์ ชัยพันธ์ และคณะ (2565)

2. สังเคราะห์องค์ประกอบจิตสาธารณะ โดยใช้ตารางการสังเคราะห์องค์ประกอบ แจกแจงความถี่จากแหล่งข้อมูลและสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไปหรือตั้งแต่ร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด แล้วนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจิตสาธารณะ

1. กลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจิตสาธารณะ

ในระยะนี้เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน เลือกมาแบบตามคุณสมบัติเจาะจง ดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทหรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.2 ครูผู้สอน มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าครูชำนาญการพิเศษ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน

1.3 ศึกษานิเทศก์ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทหรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปส่งด้วยตนเอง โดยมีการนัดหมายล่วงหน้าเพื่อชี้แจงแนะนำเบื้องต้น กำหนดเวลานัดหมายและสถานที่ที่ผู้วิจัยจะไปสอบถาม พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารโครงงานวิจัยและแบบสอบถามล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่ได้นัดหมายไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และให้ความหมายของค่าเฉลี่ยเป็นรายองค์ประกอบ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 65)

4.51-5.00 หมายถึง องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ "มากที่สุด"

3.51-4.50 หมายถึง องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ "มาก"

2.51-3.50 หมายถึง องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ "ปานกลาง"

1.51-2.50 หมายถึง องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ "น้อย"

1.00-1.50 หมายถึง องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ "น้อยที่สุด"

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบจิตสาธารณะ ซึ่งได้จากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบจิตสาธารณะ

องค์ประกอบ ของจิตสาธารณะ	เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์(2556)	จิตวิญญาณต์ สบายจิตตร (2558)	เกรียงศักดิ์ นิพวงลา(2559)	เลขานุการณ อนุเรือน (2559)	บุญทอง แก้วมะนิวง (2560)	อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2560)	ยุวดี คำเงิน (2561)	เกษสุตา พุทธะลา (2562)	กิตติภาพ สารโพคา (2563)	วิโรจน์ เผลยสุข(2564)	มนูญพงษ์ ชัยพันธุ์ และคณะ(2565)	ความถี่	ร้อยละ	ประกอบที่คัดสรร
1.จิตสาธารณะ ต่อตนเอง	✓			✓	✓	✓	✓		✓		✓	7	63.63	✓
2. จิตสาธารณะ ต่อผู้อื่น		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9	81.81	✓
3.จิตสาธารณะ ต่อสังคม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	11	100.0	✓

จากตาราง 1 พบว่า องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน มี 3 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 40 ขึ้นไปเพื่อคัดเลือกองค์ประกอบของจิตสาธารณะ ผลการสังเคราะห์ดังกล่าวทำให้ได้ องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน 3 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับร้อยละ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 จิตสาธารณะต่อสังคม มีค่าความถี่เท่ากับ 11 (ร้อยละ 100) องค์ประกอบที่ 2 จิตสาธารณะต่อผู้อื่น มีค่าความถี่เท่ากับ 9 (ร้อยละ 81.81) และองค์ประกอบที่ 3 จิตสาธารณะต่อตนเอง มีค่าความถี่เท่ากับ 7 (ร้อยละ 63.63)

ตาราง 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจิตสาธารณะ

องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน	ความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
จิตสาธารณะต่อสังคม	5.00	0.00	มากที่สุด
จิตสาธารณะต่อผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
จิตสาธารณะต่อตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตาราง 2 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่าองค์ประกอบหลัก ทั้ง 3 องค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00)

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยในประเด็นการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน พบว่าจิตสาธารณะของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) จิตสาธารณะต่อสังคม 2) จิตสาธารณะต่อผู้อื่น และ 3) จิตสาธารณะต่อตนเอง ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารโดยใช้เกณฑ์ความถี่ร้อยละ 40 ขึ้นไปและจากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าองค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยรวมและในรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติภพ สารโพคา เรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนนาเดื่อพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พบว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง 2) จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น และ 3) จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคมและนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญทอง แก้วมะนิวง ที่ทำการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักอิทธิบาท 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 7 โรงเรียนมัธยมตอนปลาย บ้านมะนิลาต เมืองไชยบุรี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พบว่าองค์ประกอบจิตสาธารณะมี 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) จิตสาธารณะเกี่ยวกับตนเอง เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเองทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) จิตสาธารณะเกี่ยวกับผู้อื่น เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของคนในกลุ่มชนหนึ่ง สังคมหนึ่ง 3) จิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคมหรือจิตสำนึกสาธารณะเป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกัน

จะเห็นว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตสาธารณะต่อสังคมเพราะนักวิชาการได้ให้ความสำคัญและเห็นตรงกันมากที่สุดว่าควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นจิตสาธารณะที่ทำให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่สังคมจัดขึ้น อาสาทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมรวมถึงการรู้จักใช้ ดูแลรักษาสິงของที่เป็นของส่วนรวมร่วมกัน ทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและเกิดการพัฒนาต่อไป

จิตสาธารณะต่อผู้อื่นก็มีความสำคัญเช่นเดียวกันเพราะถ้าเรามีจิตสาธารณะต่อผู้อื่นก็จะทำให้เกิดการเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถลดความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามมาวมไปถึงการมีจิตสาธารณะต่อตนเอง เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการไม่เห็นแก่ตัว การเคารพสิทธิของผู้อื่นรวมถึงการมีจิตสำนึกที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเองในด้านต่าง ๆ เว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าของส่วนรวมนั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบหลักของจิตสาธารณะของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารและครูควรนำองค์ประกอบข้างต้นไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน ด้านจิตสาธารณะต่อสังคมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูควรคำนึงถึงการบริหารจัดการด้านนี้มากที่สุด โดยกำหนดกิจกรรมต่างๆ และการวัดประเมินผลให้สะท้อนถึงจิตสาธารณะในด้านดังกล่าว

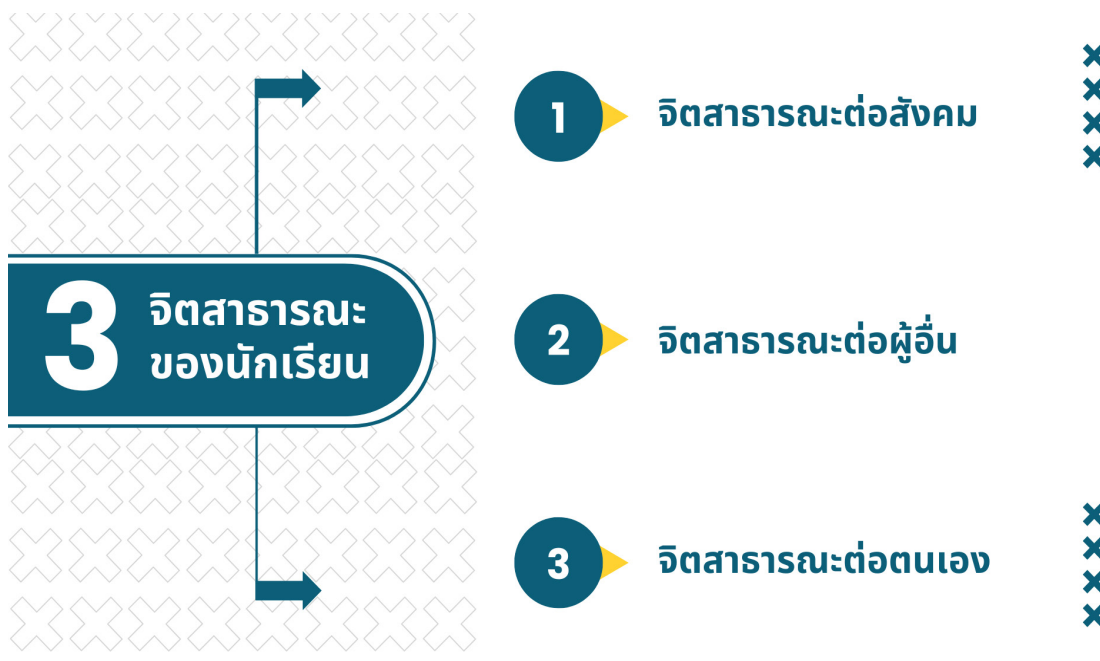
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหา ทำให้ได้องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นเบื้องต้น จากนั้นประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ จิตสาธารณะต่อสังคม จิตสาธารณะต่อผู้อื่นและจิตสาธารณะต่อตนเอง ดังนั้นการที่จะหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะควรยึดความสำคัญ สามารถอธิบายได้ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบจิตสาธารณะของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กิตติภาพ สารโพคา. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนนาเดื่อพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556.) แนวทางการสร้างจิตสาธารณะในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

- เกษสุตา พุทธะลา. (2562). การพัฒนาแนวทางเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนเอกชน จังหวัดชัยภูมิ. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เกียรติศักดิ์ นิพวงลา. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตรฐิกานต์ สบายจิตร. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เจษฎาภรณ์ อุ่นเรือน. (2559). การพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดนาขาม (เขตชูวิทยาสาร) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญกอง แก้วมะนิวง. (2560). การเสริมสร้างจิตสาธารณะตามหลักอหิชา 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 7 โรงเรียนมัธยมตอนปลายบ้านมะนิลาด เมืองไชยบุรีแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูนิเวศน์ สีลากร (สมพงษ์ ณะคุณ). (2563). แนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 8(2), 285-296.
- มนูญพงศ์ ชัยพันธ์ และคณะ. (2565). จิตสาธารณะกับวิถีชีวิตของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 8(2), 108-114.
- เมธาวิ จำเนียร และ กรกฎ จำเนียร. (2561). ประโยชน์ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขการใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารราชพฤกษ์*, 16(3), 113-121.
- ยุวดี คำเงิน. (2561). การประเมินโครงการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- วิโรจน์ เฉลยสุข. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์. (2560). ผลการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.